

В.В. Кобилник

20 19 р.

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Педагогічна (асистентська) практика

назва навчальної дисципліни

для підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти

периндо-дипломна освіта / периндо-дипломна освіта / периндо-дипломна освіта

за освітньо-професійною програмою Початкова освіта

назва ОП

спеціальності 013 Початкова освіта

код і найменування спеціальності згідно з державним реєстром

з додатковою спеціальністю 014 Середня освіта (Мова і література (англійська, німецька) / додатковою спеціалізацією Інформатика / Виховна робота в інтернатних закладах

назва згідно з навчальним планом

галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

шифр і назва галузі знань згідно з державним реєстром

Розробники комплексу: Л.М. Московчук, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методик початкової освіти

Затверджено на засіданні кафедри теорії та методик початкової освіти

Протокол № 14 від «28» вересня 2018 року

Завідувач кафедри

підпис

Н.В. Гудима

«21» вересня 2018 року

Схвалено науково-методичною радою педагогічного факультету

Голова науково-методичної ради факультету

підпис

Н.В. Бяхмат

Протокол № 10 від «21» вересня 2018 року

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик початкової освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри теорії та методик
початкової освіти

підпис

Н.В. Рудима

21 вересня
число місяць

2018 р

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Педагогічна (асистентська) практика

назва навчальної дисципліни

для підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти

урівень та спеціальність фахівця (назва спеціальності за спеціальним планом)

за освітньо-професійною програмою Початкова освіта

назва ОП

спеціальності 013 Початкова освіта

код і найменування спеціальності згідно з акредитованим планом

з додатковою спеціальністю 014 Середня освіта (Мова і література (англійська
німецька) / додатковою спеціалізацією Інформатика / Виховна робота в
інтернатних закладах

назва спеціалізованого плану

галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

цифр і назва галузі знань згідно з акредитованим планом

мова навчання українська

2018-2019 навчальний рік

Розробники програми: Л.М. Московчук, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методик початкової освіти

Ухвалено на засіданні кафедри теорії та методик початкової освіти

Протокол № 14 від «21» Вересня 2018 року

ПРОГРАМА ПЕДАГОГІЧНОЇ (АСИСТЕНТСЬКОЇ) ПРАКТИКИ

1.1. Вступ	5
1.2. Мета, завдання практики	5
Перелік компетентностей, які мають бути сформовані під час проходження практики	6
1.3. Організація та проведення практики	8
1.3.1. Академічна характеристика практики	9
1.3.2. Обов'язки керівників практики та здобувачів вищої освіти	9
1.4. Зміст практики	11
1.5. Етапи практики	13
1.6. Форми і методи контролю	17
1.7. Критерії оцінювання результатів проходження педагогічної (асистентської) практики	18
1.8. Звітна документація та рекомендації до її оформлення	21
1.9. Методика оцінювання результатів практики	23
1.10. Порядок підбиття підсумків практики	25
1.11. Рекомендована література	26

ПРОГРАМА ПЕДАГОГІЧНОЇ (АСИСТЕНТСЬКОЇ) ПРАКТИКИ

1.1 ВСТУП

Педагогічна (асистентська) практика є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобуття освітнього ступеня «магістр» галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 013 Початкова освіта і має на меті набуття професійних компетенцій на посаді викладача педагогіки, психології та методики початкової освіти у ЗВО III-IV рівня акредитації, організатора початкової освіти.

Програма педагогічної (асистентської) практики здобувачів освітнього ступеня «магістр» розроблена відповідно до навчальних планів підготовки магістра галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 013 Початкова освіта за освітньо-професійними програмами підготовки фахівців спеціальності 013 Початкова освіта для здобувачів денної (протокол № 6 від 30 травня 2017 р.) та заочної (протокол № 4 від 28 квітня 2016 р.) форм навчання, Методичних рекомендацій до складання програм практики студентів вищих навчальних закладів України (лист Міносвіти України № 3.1-5/97 від 14 лютого 1996 р.), Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України № 93 від 08 квітня 1993 р. (зі змінами, внесеними Міносвіти № 351 (0351281-94) від 20 грудня 1994 р.), Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в К-ПНУ ім. Івана Огієнка, затвердженого вченою радою (протокол № 6 від 30 травня 2017 р.), Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти К-ПНУ ім. Івана Огієнка, затвердженого вченою радою (протокол № 5 від 30 травня 2018 р.), Положення про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті ім. Івана Огієнка, затвердженого вченою радою (протокол №7 від 30 серпня 2018 р.) та інших нормативно-правових актів у галузі освіти.

1.2 МЕТА, ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Мета педагогічної (асистентської) практики – оволодіння здобувачами освітнього ступеня «магістр» системою компетентностей для цілісного виконання комплексу функціональних обов'язків викладача педагогіки, психології та методики початкової освіти, організатора початкової освіти через включення їх у освітній процес відповідного закладу.

Завдання практики:

- набуття майбутніми викладачами закладу вищої освіти професійних компетентностей із різних видів педагогічної діяльності: навчальної, виховної, науково-дослідницької, комунікативної, організаторської, проектувальної, соціальної, діагностичної, методичної;
- інтегрування, поглиблення і закріплення набутих за час навчання в магістратурі психолого-педагогічних та фахових знань, творче застосування їх у практичній діяльності викладача ЗВО;
- оволодіння методами і прийомами організації і проведення різних форм занять у ЗВО;
- засвоєння видів педагогічного контролю у ЗВО;
- формування навичок творчого, науково-педагогічного та методичного пошуку, оволодіння ефективними інноваційними педагогічними та інформаційно-комунікаційними технологіями, формами і методами навчальної та науково-дослідницької роботи зі здобувачами вищої освіти;
- формування особистісних рис, соціально та професійно значимих якостей, світоглядної, громадянської та національно-патріотичної позиції;
- створення умов для професійного росту магістрантів, оволодіння ними специфікою діяльності викладача ЗВО;
- виконання магістрантами практичних навчально-виховних та науково-дослідницьких завдань;
- стимулювання потреби постійно підвищувати свою професійну компетентність, подальше програмування стратегії саморозвитку і самовдосконалення;
- розвиток умінь аналізувати та оцінювати свою діяльність, а також корегувати її на основі рефлексії, піклуватися про професійне самовдосконалення;
- поглиблення розуміння сутності основних принципових позицій нової освітньої політики, що проводиться в державі, та умов їх практичної реалізації в Новій українській початковій школі та ЗВО.

Ключові компоненти професійної компетентності

Ключові компоненти професійної компетентності для набуття магістрантом під час педагогічної (асистентської) практики: інтегральні, загальні і спеціальні (фахові, предметні).

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі освіти, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності :

1. Здатність до проведення наукових досліджень та практичного використання їх результатів у науковій діяльності.
2. Володіння методикою і методологією наукового дослідження у галузі професійної діяльності.
3. Здійснення наукового дослідження й оформлення його результатів, організація науково-дослідницької роботи здобувачів вищої освіти.
4. Застосування досягнень психолого-педагогічних наук у практичній діяльності.
5. Здатність до здійснення науково-педагогічної діяльності у ЗВО.
6. Володіння основами моделювання і проектування навчально-виховного процесу у ЗВО.
7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
8. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.
9. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
10. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
11. Здатність розробляти та управляти проектами.
12. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

1. Готовність до практичного використання системи педагогічних знань, умінь і навичок у процесі викладання курсів педагогіки та психології початкової освіти у ЗВО.
2. Здатність до організації навчальної діяльності у процесі вивчення педагогіки та психології початкової освіти у ЗВО.
3. Здатність до організації дидактичного процесу у ЗВО під час викладання фахових методик у вищій школі.
4. Уміння укладати навчальні та робочі програми дисциплін, створювати їх навчально-методичне забезпечення, розробляти засоби діагностики знань і умінь здобувачів.
5. Вільне володіння навчальним матеріалом, методами, прийомами, засобами і формами навчання, мистецтвом усного мовлення.
6. Застосування теоретичних засад та актуальних проблем організації навчально-виховної, науково-методичної та організаційної роботи в освітніх закладах.
7. Використання професійно-профільних знань і навичок під час планування, організації та контролю стану навчально-виховного процесу в початковій школі.
8. Використання нормативних документів в навчально-педагогічній,

- науково-методичній та науково-дослідницькій роботі, при визначенні змісту і форм організації роботи в початковій школі.
9. Узагальнення і поширення передового педагогічного досвіду.
 10. Уміння проектувати, моделювати та обґрунтовувати інновації, прогнозувати результати їх впровадження.
 11. Створення умов для безперервного навчання та ефективного підвищення кваліфікації вчителів початкової школи.
 12. Проведення різних форм методичної роботи та організація роботи методичного кабінету в початковій школі.
 13. Здійснення аналізу навчально-виховного процесу в початковій школі.
 14. Володіння сучасними технологічними підходами до вивчення галузі «Мова і література» в початковій школі.
 15. Володіння сучасними технологічними підходами до навчання молодших школярів математики.
 16. Володіння сучасними технологіями збереження та зміцнення здоров'я молодших школярів, упровадження оздоровчих технологій та діагностичних методик фізичного розвитку дітей в практику роботи початкової школи.
 17. Здатність організувати ефективну фізкультурно-оздоровчу роботу в початковій школі.
 18. Здатність використовувати сучасні технологічні підходи під час вивчення галузі «Технології» в початковій школі.
 19. Здатність використовувати сучасні технологічні підходи під час вивчення галузі «Мистецтва» в початковій школі.
 20. Застосування перспективних педагогічних технологій під час вивчення природознавства та суспільствознавства в початковій школі.
 21. Здатність до діяльності на посаді викладача педагогіки, психології та методики початкової освіти у закладах вищої освіти.
 22. Володіння базовими методами аналізу і відбору інструментів ІКТ, електронних освітніх ресурсів відповідно до професійних педагогічних завдань.

1.3 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Базою практики для магістрантів спеціальності 013 «Початкова освіта» є кафедра теорії та методик початкової освіти педагогічного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, а також педагогічні коледжі і факультети інших ЗВО III-IV рівнів акредитації, які здійснюють підготовку викладачів педагогіки, психології та методики початкової освіти, організаторів початкової освіти.

1.3.1 Академічна характеристика педагогічної (асистентської) практики

Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	013 Початкова освіта
ОКР	магістр
Рік навчання	2-й
Семестр	3-й
Термін практики	4 тижні
Кількість годин	180
Кількість кредитів ECTS	6
Присвоювана кваліфікація	викладач педагогіки, психології та методики початкової освіти. Організатор початкової освіти
Вид підсумкового контролю	диференційований залік

1.3.2 Обов'язки керівників практики та здобувачів вищої освіти

Керівник практики здобувача вищої освіти від кафедри:

- контролює кількість здобувачів вищої освіти, які проходять практику;
- розробляє та погоджує із завідувачем кафедри теорії та методик початкової освіти тематику індивідуальних завдань на практику, що сприяють формуванню компетентностей та видає їх здобувачам освіти;
- до початку практики проводить із здобувачами вищої освіти інструктажі з безпеки життєдіяльності та охорони праці, оформляє відповідні документи;
- узгоджує з керівником практики від підприємства, організації, установи тощо індивідуальні завдання з урахуванням особливостей бази практики;
- бере участь у розподілі здобувачів вищої освіти за місцями практики;

- бере участь у настановних інструктивних нарадах та підсумкових конференціях з питань організації практики;
- контролює своєчасне прибуття здобувачів вищої освіти до місць практики;
- забезпечує спільно з керівником практики від бази практики високу якість її проходження згідно з програмою;
- контролює забезпечення необхідних умов праці, організації побуту здобувачів та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці та техніки безпеки;
- контролює виконання програми практики та дотримання термінів її проведення;
- надає методичну допомогу здобувачам під час виконання ними індивідуальних завдань і збору матеріалів до курсової та дипломної роботи; у складанні планів роботи, перевіряє робочу документацію;
- надає консультації, методичну допомогу здобувачам при підготовці до проведення занять, відвідує та оцінює залікові заходи, аналізує їх;
- проводить консультації з обробки зібраного матеріалу та його використання для звіту про практику;
- інформує студентів про порядок подання звітів про практику та їх захисту;
- перевіряє звітну документацію здобувачів-практикантів ;
- приймає звіти з практики (у складі комісії);
- здає звіти здобувачів про практику на кафедру;
- готує звіт про проведення виробничої практики.

Керівник практики від бази практики (здійснює загальне керівництво практикою, несе особисту відповідальність за проведення практики):

- розподіляє здобувачів за робочими місцями відповідно до графіку проходження практики, забезпечує ефективність її проходження;
- забезпечує проведення інструктажу з охорони праці, протипожежної безпеки на підприємстві та на робочому місці під час виконання конкретних видів робіт;
- ознайомлює здобувачів з організацією робіт на конкретному робочому місці;
- забезпечує виконання графіків проходження практики в структурних підрозділах підприємства, організації, установи;
- забезпечує і контролює дотримання здобувачами-практикантами правил внутрішнього розпорядку бази практики;
- створює необхідні умови для оволодіння здобувачами-

практикантами новою технікою, сучасними технологіями та методами організації праці, сприяє підбору матеріалу для виконання курсових та дипломних робіт;

- оцінює якість проходження практики здобувачами, складає на них характеристики з відображенням у них виконання програми практики, якості професійних знань та умінь.

***Обов'язки здобувачів вищої освіти,
які направляються для проходження практики:***

- до початку практики пройти в Університеті інструктаж з охорони праці;
- до початку практики отримати від керівника практики від кафедри направлення, методичні матеріали (методичні вказівки, програму, щоденник, індивідуальне завдання) та консультації щодо оформлення необхідних документів;
- своєчасно прибути на базу практики;
- якісно та у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики та вказівками її керівників;
- вивчити та суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії та внутрішнього розпорядку;
- відповідати за виконану роботу та її результати;
- вести щоденник практики;
- своєчасно виконати програму практики, подати звіт та захистити його у терміни, визначені кафедрою.

1.4 ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Педагогічна (асистентська) практика складається з трьох змістових модулів

I змістовий модуль - навчально-методична робота

1. Вивчення й аналіз основних нормативних документів, що регламентують роботу кафедри теорії та методик початкової освіти педагогічного факультету.

2. Спостереження та аналіз основних форм організації освітнього процесу у ЗВО: двох лекційних і двох практичних занять з методик навчання базових дисциплін початкової школи.

3. Розробка та проведення чотирьох навчальних занять:

- одного практичного заняття з методик навчання базових дисциплін початкової школи;

- одного лекційного заняття з фахової методики, яка є предметом магістерського дослідження;
- одного практичного заняття з методики викладання психології у вищій школі;
- одного заняття з педагогіки (безвідносно до форми) з комплексним самоаналізом за всіма значущими параметрами.

4. Розробка 10 тестових завдань з методики викладання психології у вищій школі.

5. Вивчення особистості здобувача вищої освіти, що включає здійснення спостереження, проведення діагностики та написання психолого-педагогічної характеристики.

II змістовий модуль - організаційна робота

1. Реалізація виховного потенціалу освітнього матеріалу під час проведення практичних занять, у змісті розроблених текстів лекцій.
2. Виконання в період практики обов'язків куратора академгрупи.
3. Відвідування «годин куратора», виступи перед здобувачами вищої освіти з короткими повідомленнями морально-етичного характеру.
4. Розробка та проведення одного виховного заходу з комплексним самоаналізом за всіма значущими параметрами.
5. Участь у кафедральних та факультетських заходах виховного характеру.
6. Участь у настановній та підсумковій конференціях з педагогічної (асистентської) практики.
7. Оформлення та подання на перевірку звітної документації.

III змістовий модуль - наукова робота

1. Ознайомлення з основними видами наукової діяльності кафедри теорії та методик початкової освіти.
2. Підготовка доповіді з актуальних проблем освіти для участі в науково-методичному семінарі, конференції та інших наукових заходах педагогічного факультету.
3. Підготовка та подання до друку статті в збірник наукових праць здобувачів вищої освіти, який щорічно видається на педагогічному факультеті.

1.5 ЕТАПИ ПЕДАГОГІЧНОЇ (АСИСТЕНТСЬКОЇ) ПРАКТИКИ

Завдання педагогічної практики реалізуються у три етапи:

1-й - організаційний, 2-й - основний, 3-й - підсумковий.

I. Організаційний етап

1. *Участь у настановній конференції* здобувачів освітнього ступеня «магістр» педагогічного факультету; одержання направлень для проходження практики, настанов щодо її організації, визначення академічної групи, в якій виконуватимуться обов'язки куратора.

Серед магістрантів *призначаються староста групи*, в обов'язки якого входить ведення обліку відвідування здобувачами освітнього ступеня «магістр» практики, складання графіку проведення магістрантами залікових видів роботи, інформування їх про заходи, що проводяться для практикантів.

2. *Ознайомлення з функціями кафедри* теорії та методик початкової освіти в К-ПНУ, її складом, специфікою організації освітнього процесу у закладі вищої освіти, основними державними документами, які регламентують його роботу, з наявними освітніми стандартами:

- Законом України «Про вищу освіту»;
- Положенням про вищий навчальний заклад;
- Положенням про організацію освітньої роботи у ЗВО;
- Положенням про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту);
- Статутом Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;
- Специфікою організації освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка;
- Освітньо-професійною програмою підготовки фахівців спеціальності 013 Початкова освіта для здобувачів денної та заочної форм навчання;
- Навчальним та робочим навчальним планом спеціальності «Початкова освіта»;
- Навчальною та робочою програмою основної фахової дисципліни;
- Індивідуальним планом викладача;
- Планами роботи вченої ради педагогічного факультету та вченої ради Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;
- Планом роботи кафедри теорії та методик початкової освіти;
- Планом виховної роботи на педагогічному факультеті;
- Планом роботи куратора.

Вивчення документів проводиться впродовж першого тижня

проходження практики. Документація надається магістрантам на кафедрі теорії та методик початкової освіти педагогічного факультету. Короткі нотатки про опрацювання перелічених матеріалів фіксуються в Щоденнику практики (URL: <http://kpnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2013/11/schodennik.pdf>).

3. *Складання індивідуального плану педагогічної (асистентської) практики, що охоплює зміст програми педагогічної (асистентської) практики (навчально-методичну, організаційну та наукову роботу).*

У тексті плану мають бути чітко визначені:

- назви дисциплін, теми занять, які має розробити і провести здобувач освітнього ступеня «магістр», вказані курс, група, дата їх проведення;
- прізвища викладачів, заняття яких планує відвідати практикант з метою спостереження та аналізу, вивчення досвіду роботи професора чи доцента, їх теми, дати відвідування;
- дату і тему проведення виховного заходу зі здобувачами вищої освіти;
- участь магістранта в наукових заходах, запланованих на цей час на кафедрі теорії і методик початкової освіти, педагогічному факультеті, в К-ПНУ.

Індивідуальний план затверджується керівником практики до кінця першого тижня проходження практики (див. Щоденник практики / Додаток Б.1, Б.2, Б.3).

II. Основний етап

Виконання завдань

з методики навчання базових дисциплін початкової школи

1. Спостереження та аналіз основних форм організації освітнього процесу у ЗВО (лекційного та практичного заняття).

Дисципліни і форми занять, які є об'єктом спостережень практикантів магістратури педагогічного факультету, визначаються кафедрами в межах бакалаврату.

В обов'язковому порядку здобувач освітнього ступеня «магістр» повинен відвідати **чотири** різних за формою заняття (лекційне та практичне) з методики навчання базових дисциплін початкової школи.

Зразок оформлення титульної сторінки та методичні рекомендації щодо аналізу занять подано у додатках (див. Додаток В.1, В.2)

2. Самостійна розробка та проведення основних форм організації освітнього процесу у ЗВО (лекційного і практичного заняття).

Магістрант має провести:

1 практичне заняття з методик навчання базових дисциплін початкової школи;

1 лекційне заняття з фахової методики, яка є предметом магістерського дослідження.

Текст лекції, план практичного заняття разом із методичними матеріалами додаються до звіту з педагогічної (асистентської) практики.

Конспекти занять подаються на перевірку керівнику практики не пізніше, як за два дні до їх проведення. У щоденнику педагогічної (асистентської) практики повинні бути записи про відвідані та проведені заняття.

Зразок оформлення титульної сторінки, структуру та методичні поради щодо проведення лекційного та практичного занять подано у додатках (див. Додаток Г.1, Г.2, Г.3, Г.4).

3. Виконання обов'язків куратора (наставника) навчальної групи

4. Участь у кафедральних та факультетських заходах виховного характеру

5. Підготовка доповіді за матеріалами здійснюваного дослідження.

6. Подання до друку статті в збірник наукових праць здобувачів вищої освіти, який щорічно видається на педагогічному факультеті.

Виконання завдань з методики викладання психології у вищій школі

1. Розробка та проведення одного практичного заняття

Схема розробки практичного заняття

Тема:

Хід заняття:

- Обговорення теоретичного матеріалу за планом.
- Контроль самостійної роботи (форма контролю).
- Розв'язання психологічних задач та виконання завдань.
- Практична робота

- Проблемні питання
- Підсумок

Література:

Методичне забезпечення заняття:

I. Контроль самостійної роботи (форма контролю)

II. Психологічні задачі та завдання

III. Практична робота

Мета:

Обладнання:

Хід роботи

Інструкція

IV. Проблемні питання

2. Розробка 10 тестових завдань для перевірки знань здобувачів вищої освіти однієї з тем курсу «Вікова психологія».

Виконання завдань з психології

Методичні вказівки щодо організації вивчення особистості здобувача вищої освіти

1. Здійснити спостереження за одним здобувачем вищої освіти з метою виявлення особистісних якостей, а також особливостей його мотиваційної та пізнавальної сфери, професійного розвитку тощо;
2. Здійснити діагностику за допомогою психодіагностичної методики (див. Додаток Е.4);
3. Скласти психолого-педагогічну характеристику здобувача вищої освіти за наданою схемою (див. Додаток Е.2).

Для написання психолого-педагогічної характеристики здобувача вищої освіти пропонується впродовж всієї практики здійснювати спостереження за життєдіяльністю здобувача вищої освіти. Для його організації слід скористатися орієнтовною схемою психолого-педагогічної характеристики здобувача вищої освіти, яка допоможе визначити ті психологічні феномени, які слід зафіксувати та проаналізувати.

Оскільки метою спостереження є збір первинної інформації про особливості поведінки здобувача вищої освіти в групі, його ставлення до майбутньої професійної діяльності, навчання, індивідуально-психологічні особливості пізнавальної та емоційно-вольової сфери, спрямованість особистості, то об'єктом спостереження може бути навчальна, наукова та позанавчальна діяльність здобувачів вищої освіти.

Для одержання достовірної інформації про психологічні особливості

здобувача вищої освіти необхідно, крім спостереження, використовувати такі методи дослідження як бесіда зі здобувачем, його друзями, куратором; вивчення продуктів діяльності (контрольні роботи, твори тощо); психодіагностичні методи, анкетування тощо.

У Додатку Е.3 наводиться перелік методик, які можна використати для вивчення особистості здобувача вищої освіти.

Виконання завдань з педагогіки

1. **Проведення виховного заходу та навчального заняття** (безвідносно до форми), здійснення їх комплексного самоаналізу за всіма значущими параметрами, а також з позиції реалізації виховного потенціалу, виконання виховних завдань (через зміст, організацію навчальної діяльності, міжособистісні взаємовідносини суб'єктів діяльності, атмосферу). Теоретичне обґрунтування сформульованих висновків (див. Додаток Ж.1, Ж.2, Ж.3).

2. **Ведення педагогічного щоденника** (фіксування та аналіз процесу і результатів власної діяльності (заняття, виховного заходу), а також ситуацій, пов'язаних з проблемами виховання, міжособистісних взаємин, конфліктів та ін.

3. **Підготовка звіту з педагогічної (асистентської) практики**, в якому відобразити:

а) найбільш суттєві досягнення та проблеми практики організації педагогічного процесу у ЗВО, дати їм теоретичне обґрунтування;

б) сформулювати комплекс форм, методів, прийомів організації педагогічного процесу, які магістрант визначив як найбільш ефективні;

в) сформулювати загальні висновки, «уроки практики», визначити напрямки особистісного та професійного саморозвитку на перспективу.

III. Підсумковий етап

1. Оформлення та подання керівникам на перевірку звітної документації.
2. Захист педагогічної (асистентської) практики.
3. Підсумкова конференція з педагогічної (асистентської) практики.

1.6 ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточне оцінювання діяльності здобувача освітнього ступеня «магістр» під час практики; оцінка звіту; характеристика керівника практики від випускової кафедри; підсумковий контроль (диференційований залік).

1.7 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОХОДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ (АСИСТЕНТСЬКОЇ) ПРАКТИКИ

- **ступінь та якість** виконання завдань практики;
- **рівень** сформованості компетентностей для цілісного виконання комплексу функціональних обов'язків викладача педагогіки, психології та методики початкової освіти, організатора початкової освіти;
- **якість** оформлення звітної документації.

Зміст критеріїв оцінювання результатів педагогічної (асистентської) практики:

Оцінка **«відмінно»** - всі завдання практики виконано в повному обсязі. Продемонстровано високий рівень психолого-педагогічної майстерності (педагогічний такт, комунікабельність, емпатійність, неконфліктність тощо). У здобувача присутні такі особистісні характеристики, як дисциплінованість, активність, ініціативність, самостійність, професійна спрямованість, інноваційність тощо. Здобувач освітнього ступеня «магістр» вільно володіє теоретичними знаннями з базових понять педагогіки, психології, методики викладання психології у вищій школі, методик навчання базових дисциплін початкової школи. Аналіз та проведення основних форм занять і виховного заходу, процедури вивчення особистості здобувача у ЗВО усвідомлене, емоційне, методично правильне. Стаття/тези та доповідь відповідають вимогам до змісту та технічного оформлення. Звіт подано у встановлений термін, його зміст містить результати виконання усіх завдань практики та пропозиції щодо її удосконалення; в щоденнику практиканта зафіксовано зміст роботи впродовж усього періоду проходження педагогічної (асистентської) практики. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від випускової кафедри – «відмінно». Впевнено й аргументовано представлено звіт на підсумковій конференції.

Оцінка **«добре»** - завдання практики повністю виконано, проте в ході виконання завдань допускалися незначні помилки. Особистісними характеристиками є дисциплінованість, професійна спрямованість, емоційна скутість і невпевненість. Магістрант володіє теоретичними знаннями з базових понять педагогіки, психології, методики викладання психології у вищій школі, методик навчання базових дисциплін початкової школи на достатньому рівні. Проведення основних форм занять і виховного заходу з опорою на план-конспект, сценарій. В аналізі занять та процедурі вивчення особистості здобувача у ЗВО допускалися незначні помилки. Стаття / тези, доповідь і звітна документація оформлена

відповідно до вимог, але зі незначними огріхами. У щоденнику здобувача-практиканта зафіксовано зміст роботи впродовж усього періоду проходження практики. Характеристика-відгук позитивна, оцінка керівника за практику від випускової кафедри – «добре». Захист звіту на підсумковій конференції аргументований, але зі деякими неточностями, які здобувач сам виправляє.

Оцінка **«задовільно»** - завдання практики виконано в неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки. Особистісними характеристиками є недисциплінованість, недосконалий прояв професійної спрямованості, емоційна скутість і невпевненість. Магістрант володіє теоретичними знаннями з базових понять педагогіки, психології, методики викладання психології у вищій школі, методик навчання базових дисциплін початкової школи на середньому рівні. Проведення основних форм занять і виховного заходу викликає значні труднощі. Аналіз занять та організація вивчення особистості здобувача вищої освіти поверхові, неусвідомлені. Стаття/тези, доповідь не відповідає вимогам до змісту та технічного оформлення. Звітна документація не повністю оформлена або зі помилками; представлений звіт відповідає вимогам програми практики, але має неточності за структурою і змістом. Щоденник містить не повний аналіз змісту роботи. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику – «задовільно». Захист звіту на підсумковій конференції поверховий, з неточностями.

Оцінка **«незадовільно»** - магістрант не виконав програму практики. Особистісними характеристиками є недисциплінованість, пасивність, відсутність професійної спрямованості. Магістрант володіє теоретичними знаннями з базових понять педагогіки, психології, методики викладання психології у вищій школі, методик навчання базових дисциплін початкової школи на низькому рівні. Аналіз занять та організація вивчення особистості здобувача вищої освіти методично неправильні. Основні форми занять і виховний захід не проведені. Зміст статті/тез, доповіді запозичено з Інтернету без особистого опрацювання. Звітна документація оформлена частково. Частина обов'язкових елементів звіту та щоденник відсутні. У характеристиці-відгуку оцінка керівника за практику – «незадовільно». Здобувач не захистив звіт у визначені терміни.

Загальна підсумкова оцінка за практику виставляється у відомості обліку успішності та індивідуальному навчальному плані здобувача за двома шкалами оцінювання: національною і шкалою ECTS.

Рейтингова оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100 і більше	A (відмінно)	Відмінно
82-89	B (дуже добре)	Добре
73-81	C (добре)	
67-74	D (задовільно)	Задовільно
60-66	E(достатньо)	
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	Незадовільно
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)	

1.8 ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ (АСИСТЕНТСЬКОЇ) ПРАКТИКИ

Керівнику практики від кафедри теорії та методик початкової освіти:

1. Звіт про виконання програми педагогічної (асистентської) практики.
2. Щоденник педагогічної (асистентської) практики.
3. Протоколи спостережень відвіданих занять (не менше чотирьох – два лекційних та два практичних заняття).
4. Один текст лекції.
5. Один конспект практичного заняття з дидактичними матеріалами.
6. Матеріали наукової роботи (тези / стаття, текст доповіді до наукової конференції).

Керівнику практики від кафедри психології освіти:

1. Психолого-педагогічна характеристика особистості здобувача вищої освіти, в яку включено інтерпретацію результатів психодіагностичної методики на вивчення особистості здобувача вищої освіти.
2. Бланки відповідей здобувача вищої освіти на одну з пропонованих психодіагностичних методик з обробкою результатів.
3. Конспект проведеного практичного заняття з методичним забезпеченням.
4. 10 тестових завдань для перевірки знань здобувачів вищої освіти однієї з тем курсу «Вікова психологія».

Керівнику практики від кафедри педагогіки та управління навчальним закладом:

1. Конспект проведеного навчального заняття (безвідносно до форми) та комплексний його самоаналіз за всіма значущими параметрами.
2. Конспект виховного заходу та комплексний його самоаналіз за всіма значущими параметрами.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Матеріали педагогічної (асистентської) практики мають бути набрані на комп'ютері.

Папка зі звітними документами повинна мати титульну сторінку (**Додаток А**), що містить підписи керівників практики із зазначенням посади, наукового ступеня, вченого звання, ПІБ.

Оформлення звіту здобувача вищої освіти повинне відповідати таким вимогам:

- обсяг звіту складає довільну кількість сторінок комп'ютерного набору (але не менше 5-ти сторінок);
- текст набирається на аркушах паперу стандартного формату А4 з використанням шрифтів текстового редактора Times New Roman, кеглем 14, через 1,5 інтервали з дотриманням таких розмірів полів: верхнього і нижнього – 20 мм, лівого – 25 мм, правого – 10 мм;
- титульна сторінка оформляється за встановленою формою (див. **Додаток Д.1**).

Звіт повинен містити відомості про виконання здобувачем освітнього ступеня «магістр» усіх розділів програми практики. Обов'язковим є наявність висновків та пропозицій, складених практикантом на основі аналізу навчально-виховного процесу.

Розділи й окремі питання звіту мають бути чітко визначені, викладені в логічній послідовності та конкретизовані (див. **Додаток Д.2**)

На останній сторінці звіту ставиться дата і підпис практиканта, оцінки і підписи безпосереднього керівника практики від випускової кафедри теорії та методик початкової освіти, керівників практики від кафедри педагогіки та управління навчальним закладом і кафедри психології освіти. Загальна оцінка виставляється керівником практики від випускової кафедри теорії та методик початкової освіти.

Звітну документацію здають провідному фахівцеві навчального відділу з організації практики на педагогічному факультеті у триденний термін після її завершення.

Зразки оформлення звітної документації подано у додатках (див. Додатки А, Б, В, Г, Д, Е, Ж)

Час та місце проведення підсумкової конференції (захист практики) оголошується додатково.

1.9 МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ (АСИСТЕНТСЬКОЇ) ПРАКТИКИ

Оцінка за проходження педагогічної (асистентської) практики є комплексною. Пропонується наступне співвідношення вагомості головних об'єктів оцінювання під час практичної діяльності здобувача освітнього ступеня «магістр»: виконання завдань з педагогіки (5 балів), виконання завдань з психології (5 балів), виконання завдань з методики викладання психології у вищій школі (10 балів), виконання завдань з методики навчання базових дисциплін початкової школи (75 балів), якість підготовки звітної документації та захист основних положень змісту педагогічної (асистентської) практики на підсумковій конференції (5 балів).

№	Види звітної роботи				Кількість балів
1	Виконання завдань з педагогіки				5
2	Виконання завдань з психології				5
3	Виконання завдань з методики викладання психології у вищій школі				10
4	Виконання завдань з методики навчання базових дисциплін початкової школи	<i>Навчально-методична робота (30 б)</i>	Спостереження та аналіз основних форм занять	5	75
			Проведення лекційного заняття	15	
			Проведення практичного заняття	10	
		<i>Організаційна робота (15 б)</i>	Виконання обов'язків куратора (наставника) навчальної групи	5	
			Участь у кафедральних та факультетських заходах виховного характеру	10	

№	Види звітної роботи			Кількість балів	
		<i>Наукова робота (30 б)</i>	Підготовка доповіді з актуальних проблем освіти для участі в науково-методичному семінарі кафедри чи інших наукових заходах педагогічного факультету	15	
			Підготовка публікації (тези / стаття) з актуальних проблем освіти (на вибір).	15	
5	Якість підготовки звітної документації. Захист практики			5	

1.10 ПОРЯДОК ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

1. Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми практики та індивідуального завдання.

Формою звітності за практику є письмовий звіт.

Письмовий звіт разом з іншими документами (індивідуальне завдання, щоденник, характеристика та ін.) подається на рецензування керівнику практики від випускової кафедри. Після доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики від випускової кафедри звіт у друкованому вигляді подається на захист.

Щоденник практики — основний документ, що відображає поточну діяльність студента, етапи виконання завдань.

Щоденник є частиною звіту студента.

Звітні матеріали виробничої практики студентів (щоденник, звіт, характеристика, відгуки тощо) зберігаються на кафедрах впродовж трьох років.

2. Звіт з практики захищається здобувачем у комісії, призначеній завідувачем кафедри, факультетським керівником практики. До складу комісії входять три особи: керівники практики від кафедр Університету і, за можливості, від бази практики, а також викладачі дисциплін фахової підготовки.

Комісія оцінює результати практики здобувачів за дворівневою шкалою оцінювання у терміни, встановлені відповідним наказом про проведення практики здобувачів на базах практики в останні дні її проходження або в Університеті впродовж двох тижнів навчальних занять після завершення практики.

Підведення підсумків практики відбувається відповідно до вимог, передбачених робочою програмою практики.

Місце, час і форма приймання заліку з практики визначається деканатом факультету і доводиться до відома здобувачів та керівників практик.

У здобувачів заочної форми навчання комісія може приймати залік з практики в період сесії, яка проходить після практики. Конкретна дата складання заліків з практики визначається в наказі ректора про направлення на практику.

3. Результати заліку із практики враховують:

- оцінку результатів виробничої роботи, наданої в характеристиці керівника практики від бази практики;
- оцінку за оформлення звіту, щоденника;
- презентації здобувачами вищої освіти результатів проходження практики під час захисту звіту;
- відповіді на запитання членів комісії із захисту практики;

- відгук та спостереження керівника практики від випускової кафедри, зафіксований в щоденнику;
- додаткові умови оцінювання результатів практики від випускової кафедри теорії та методик початкової освіти: ступінь та якість виконання завдань практики; рівень сформованості компетентностей для цілісного виконання комплексу функціональних обов'язків викладача педагогіки, психології та методики початкової освіти, організатора початкової освіти.

4. Оцінка за практику вноситься в відомість обліку успішності здобувача, в залікову книжку/індивідуальний навчальний план здобувача за підписом голови комісії та враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії разом з його оцінками за результатами підсумкового семестрового контролю.

5. Здобувачеві вищої освіти, який не виконав програму практики з поважних причин (підтверджених документально) може бути надане право на проходження практики в інший термін за визначених умов.

1.11 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Андрущенко В. П. Педагогіка вищої школи / [авт. : В. П. Андрущенко, І. Д. Бех, І. С. Волощук, О. В. Глузман, Н. В. Гузій, Н. М. Дем'яненко [та ін.]; за ред. В. Г. Кременя, В. П. Андрущенко, В. І. Лугового. К. : Педагогічна думка, 2009. 256 с.
2. Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи / Л. В. Артемова. К. : Кондор, 2008. 272 с.
3. Батаршев А. В. Базовые психологические свойства и профессиональное самоопределение личности. СПб : Речь, 2005. 208 с.
4. Власова О. І. Основи психології та педагогіки: підручник / О. І. Власова, А. А. Марушкевич. 2-ге вид., переробл. К. : Знання, 2011. 333 с.
5. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістрату / С. С. Вітвицька. К., Центр навчальної літератури, 2003. 316 с.
6. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям / Семен Устимович Гончаренко. К. : Вінниця: ДОВ Вінниця, 2008. 278 с.
7. Дуткевич Т. В. Психологія вищої школи (курс лекцій) : навч. посіб. / Т. В. Дуткевич, Н. П. Максимчук. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. 228 с.
8. Кобаль В. І. Методика викладання у вищій школі : навчально-

- методичний посібник / уклад. В. І. Кобаль. Мукачево : Вид-во МДУ, 2016. 203 с.
9. Кулагина И. Ю., Коллюцкий В. Н. Возрастная психология: Полный жизненный цикл развития человека.: Учебн. Пособие для студентов ВУЗ. М. : ТЦ Сфера, 2004. 464 с.
 10. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник / О. В. Малихін, І. Г. Павленко, О. О. Лаврентьєва, Г. І. Матукова. Київ : КНТ, 2014. 262 с.
 11. Мороз А. Г., Психологія вищої школи. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова. 2000. 334 с.
 12. Нормативні матеріали з навчально-методичної роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка навч.-метод. посібник / Укл. : В. М. Федорчук, А. С. Попович, Л. І. Тимофійшина. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. 220 с.
 13. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи : Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / В. Л. Ортинський. К. : Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
 14. Педагогіка вищої школи : підручник / В. П. Андрущенко [та ін.] ; за ред. В. Г. Кременя [та ін.] ; Акад. пед. наук України, Ін-т вищої освіти. К. : Педагогічна думка, 2009. 256 с.
 15. Пехота О. М. Освітні технології / О. М. Пехота, А. М. Кіктенко, О. М. Любарська та ін. [за заг. ред. О. М. Пехоти]. К. : А. С. К., 2001. 256 с.
 16. Подоляк Л. Г. Психологія вищої школи: навч. посіб. для магістрантів і аспірантів / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. К. : ТОВ «Філ-студія», 2006. 316 с.
 17. Практикум по психологии состояний: учеб. Пособие / Под ред. А. О. Прохорова. СПбт : Речь, 2004. 480 с.
 18. Професійна компетентність вчителя початкових класів: навчально-методичний посібник для вчителів / Автори-упоряд.: В. Є. Берека, А. В. Галас. Харків : вид-во «Ранок», 2018. 496 с.
 19. Пугачёв В. П. Тесты, деловые игры, тренинги в управлении персоналом: Учебник для студентов вузов. М. : Аспект Пресс. 2002. 285 с.
 20. Слєпкань З. Наукові основи педагогічного процесу у вищій школі: Навч. посібник / З. Слєпкань. К. : Вища школа, 2005. 239 с.
 21. Сучасні педагогічні технології в освіті: збір. наук, метод, праць / за ред. О. Г. Романовського, Ю. І. Панфілова. Харків : НТУ «ХПІ», 2012. 224 с.
 22. Терлецька Л. Г. Психологія зрілості: Практикум. Навчальний посібник.

- К. : Главник, 2006. 144 с.
23. Типові освітні програми для закл. Загальної середньої освіти: 1-2 класи. К. : ТД «ОСВІТА-ЦЕНТР+», 2018. 240 с.
24. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : Навч. посіб. [2-е видання, доповнене] / М.М Фіцула К. : «Академвидав», 2014. 456 с.
25. Франчук Т. Й. Цілісний освітній простір: основи формування / Т. Й. Франчук. Кам'янець-Подільський: Ред. вид, 2009. 244 с.
26. Ягупов В.В. Педагогіка: Навчальний посібник / В.В. Ягупов. К., 2003. 560 с.

Додаткова

1. Васянович Г. П. Педагогічна етика : Навч. посіб. / Г. П. Васянович. К. : «Академвидав», 2011. 248 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : Навч. посіб. [2-е видання, доповнене] І. М. Дичківська. К. : «Академвидав», 2012. 352 с.
3. Лодатко Е. А. Моделирование педагогических процессов и систем / Е. А. Лодатко, О. П. Денисова. М., 2011. 240 с.
4. Сучасні педагогічні технології в освіті: збір. наук, метод, праць / за ред. О. Г. Романовського, Ю. І. Панфілова. Харків : НТУ «ХП», 2012. 224 с.
5. Ястремська О. Підготовка науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації / О. Ястремська // Вища школа. К., 2010. №10. С. 114-125.

Інформаційні ресурси

1. Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір. URL: <http://www.mon.gov.ua/main.php?query=laws/education/prof-tech/6/0001> – Загол. з екрана.
2. Національна доктрина розвитку освіти в Україні. URL: <http://osvita.in.ua/index.php?option>. Загол. з екрана.
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки. URL: <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>
4. Указ Президента України № 344/2013 «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>

**ОХОРОНА ПРАЦІ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ
ІНСТРУКЦІЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

1. Загальні положення.

- 1.1. Практика є невід'ємною складовою частиною процесу професійної підготовки студентів в університеті і проводиться на оснащених відповідним чином базах університету.
- 1.2. Практика студентів університету проводиться на базах, які мають відповідати вимогам нормативно-правових актів з охорони праці.
- 1.3. Студенти можуть бути направлені на практику тільки на ті бази, з якими університет завчасно уклав договір на її проведення за встановленою формою.
- 1.4. До початку проведення практики повинно бути проведено обстеження робочих місць студентів-практикантів відповідальними за організацію проведення практики особами.
- 1.6. Обов'язковою умовою допущення студентів до проходження практики є проходження ними вступного інструктажу з охорони праці під час трудового і професійного навчання та оформлення його у бланку реєстрації з підписами особи, яка проводила інструктаж та особи, яку інструктували.
- 1.7. До практики допускаються тільки ті студенти, які пройшли медичний огляд.

2. Вимоги безпеки під час практики.

- 2.1. При прибутті на базу практики студент-практикант повинен отримати вступний інструктаж з охорони праці та первинний інструктаж на робочому місці та поставити підпис у відповідних журналах інструктажу;
- 2.2. Студент має бути ознайомлений про те, що при виконанні професійних обов'язків на нього можуть впливати такі шкідливі або небезпечні фактори:
 - висока психофізіологічна напруга;
 - висока концентрація уваги;
 - небезпека ураження електрострумом;
 - небезпека виникнення загорань та пожеж;
 - порушення параметрів мікроклімату, передбачених для навчальних приміщень;
 - довготривалі статичні навантаження.
- 2.3. Студент-практикант повинен виконувати тільки ту роботу, яка йому доручена згідно з програмою практики.
- 2.4. У разі притягнення практиканта до робіт, які не передбачені програмою практики, йому слід негайно доповісти про це керівнику практики.

3. Під час практики не допускається:

- 3.1. Не виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку установи, зокрема, запізнюватися на роботу.
- 3.2. Пропускати або не проводити визначені програмою практики уроки та зривати навчальний процес.
- 3.3. Залишати робоче місце без дозволу керівника практики, учителя, директора школи.
- 3.2. Відвертати від роботи педагогічних працівників, які його оточують, заважати навчальному процесу.
- 3.3. Залишати учнів, з якими він проводить навчальні заняття, позакласну діяльність без нагляду.
- 3.4. Під час занять у навчальному кабінеті виконувати роботу, яка не передбачена розкладом і планом занять.
- 3.5. При виникненні недоліків у роботі обладнання та приладів (комп'ютера, ксерокса, побутових приладів тощо) самостійно або разом з учнями їх ліквідувати, натомість негайно повідомити керівника установи, учителя та припинити роботу до усунення недоліків.
- 3.6. При встановленні порушень вимог охорони праці в приміщенні для занять, розпочинати чи продовжувати роботу з учнями до усунення недоліків, які загрожують їхньому життю та здоров'я, зобов'язаний повідомити керівника навчального закладу про причини відміни занять у кабінеті.
- 3.7. Виконувати будь-які види ремонтних робіт на робочому місці учня чи в приміщенні. Ремонт виконується спеціально підготовленим персоналом закладу (електромонтером, слюсарем, електромеханіком).

4. Студент-практикант зобов'язаний:

- 4.1. Вживати заходи дисциплінарного впливу до учнів, які свідомо порушують правила безпечної поведінки під час занять.
- 4.2. Повідомляти керівника закладу про всі недоліки в забезпеченні охорони праці, які знижують рівень безпеки життєдіяльності людини (норми освітленості, травмонебезпеки обладнання, інструментів тощо).
- 4.3. Прийняти екстренні заходи при погіршенні стану здоров'я учня (запаморочення, втрата свідомості, кровотеча з носа і т. ін.), надати йому необхідну першу (долікарську) допомогу та викликати медичного працівника;
- 4.5. Дбати про особисту безпеку, повідомляти в разі необхідності про погіршення стану власного здоров'я під час робочого процесу.

ІНСТРУКЦІЯ З ОХОРОНИ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

1. Загальні положення.

- 1.1. З метою забезпечення повної безпеки життя і здоров'я дітей необхідно ретельно дотримуватись техніки безпеки, санітарно-гігієнічних вимог, правил пожежної і електробезпеки, дорожнього руху, поведінки дітей на уроках, під час виконання робіт, проведення масових заходів, екскурсій і прогулянок.
- 1.2. Під час практики студент відповідає за життя і здоров'я дітей.
- 1.3. Необхідно вжити всіх заходів для усунення небезпечних ситуацій, проявляти максимум уваги до учнів.
- 1.4. Під час практики постійно стежити за станом здоров'я дітей, знати учнів з вадами здоров'я; у випадку захворювання дитини викликати лікаря і батьків.
- 1.5. Необхідно регулярно проводити з учнями різні види інструктажів про дотримання правил ТБ, БЖД під час уроків, на перервах, в позаурочний час.
- 1.6. Провести позакласні виховні заходи з питання безпеки життєдіяльності.

2. Забезпечення БЖД учнів у приміщеннях.

- 2.1. Здійснювати повсякденний нагляд за станом обладнання, меблів.
- 2.2. Підставки для квітів повинні бути стійкими; не дозволяється розміщувати квіти на шафах, на стінах, підвіконнях.
- 2.3. Не забивати цвяхи чи інші гострі предмети на рівні зросту дітей.
- 2.4. Необхідно здійснювати щоденне вологе прибирання і регулярно провітрювання класної кімнати; стежити за чистотою вікон, занавісок; ніщо не повинно перешкоджати доступу світла в класну кімнату.
- 2.5. Навчальне обладнання, знаряддя праці слід зберігати в спеціально відведених безпечних місцях.
- 2.6. У класі розмістити стенди з правилами пожежної безпеки та дорожнього руху.

3. Дотримання правил ТБ на уроках трудового навчання.

- 3.1. Перед початком роботи варто детально проінструктувати дітей по кожному виду навчального завдання.
- 3.2. Інструктаж супроводжувати показом безпечних прийомів роботи.
- 3.3. Після інструктажу слід шляхом часткового показу дій дітьми переконатись, що вони засвоїли правила і вимоги безпеки.
- 3.4. При роботі з ножицями необхідно ретельно стежити, щоб діти правильно їх тримали (направленими від себе від сусіда, від очей тощо).

- 3.5. Ножиці повинні бути з тупими кінцями і зберігатись у спеціальній коробці чи пеналі.
- 3.6. При роботі з тканиною треба стежити, щоб діти користувались наперстком, не використовували іржаві голки.
- 3.7. Необхідно зберігати голки, булавки в спеціальних коробках, подушечках.
- 3.8. Уважно стежити, щоб діти не брали булавки, голки до рота, не прикріпляли до одягу, не кидали на підлогу.
- 3.9. У випадку поранення необхідно надати дитині першу медичну допомогу або викликати лікаря.
- 3.10. У класній кімнаті (майстерні) мати аптечку з набором медикаментів для надання першої медичної допомоги.

4. Дотримання правил БЖД на уроках фізкультури.

- 4.1. Перед уроком ретельно перевірити стан спортивного залу чи майданчика.
- 4.2. Перед уроком у залі необхідне вологе прибирання, дотримання чистоти та порядку упродовж уроку.
- 4.3. Спортивне обладнання повинно бути справним, надійно закріпленим, зберігатись у безпечному місці.
- 4.4. Уроки фізкультури слід проводити в спортивному одязі, взутті відповідно до пори року.
- 4.5. Слід навчати учнів безпечного виконання фізичних вправ, дотримання дисципліни і правил поведінки, сумлінного виконання всіх команд учителя.
- 4.6. Необхідно стежити за дозуванням фізичних вправ, станом здоров'я дітей, знати дітей з ослабленим здоров'ям.
- 4.7. Здійснювати страхування учнів під час виконання фізичних вправ.
- 4.8. Діти, тимчасово звільнені від занять, зобов'язані бути присутніми в спортивному залі чи на майданчику.
- 4.9. Користуватися спортивним обладнанням та інвентарем без дозволу вчителя учням забороняється.
- 4.10. У спортивному залі необхідно мати аптечку з набором медикаментів для надання першої медичної допомоги.

5. Дотримання правил ТБ під час роботи на земельній ділянці.

- 5.1. Роботу на ділянці учні повинні розпочинати лише з дозволу вчителя після отримання чіткого інструктажу.
- 5.2. Ходити лише по доріжках, не бігати, не обганяти один одного.
- 5.3. Інвентар має відповідати зросту і можливостям учнів.

- 5.4. Переносити інструменти (лопати, граблі) слід вертикально, так, щоб їх робоча частина була спрямована вниз.
- 5.5. Знаряддя праці необхідно після роботи ретельно почистити від бруду й зберігати у відведеному місці в справному стані.
- 5.6. Працю дітей необхідно організувати лише у сприятливу погоду.
- 5.7. Слід дотримуватись вимог до тривалості праці молодших школярів – 40–45 хв та переносу дітьми ваги – до 3 кг.
- 5.8. Регулярно міняти види праці дітей, стежити за правильністю постави.
- 5.9. Забороняється залучення учнів до оббризування рослин ядохімікатами. Після обробки ділянки не допускати туди дітей упродовж 5-ти днів.
- 5.10. Забороняється вживання немитих овочів, фруктів.

6. Дотримання правил ТБ під час використання ТЗН та комп'ютерної техніки.

- 6.1. Перед роботою провести інструктаж з ТБ на робочому місці.
- 6.2. Користуватись електрообладнанням дозволяється тільки при надійному заземленні корпусу.
- 6.3. Перед початком роботи необхідно включити систему кондиціонування повітря в приміщенні.
- 6.4. Необхідно правильно відрегулювати освітлення робочого місця.
- 6.5. На екран діти повинні дивитись під прямим кутом, а не збоку.
- 6.6. Під час роботи не допускаються сторонні розмови, подразнюючі шуми.
- 6.7. Всі кабелі слід вставляти і виймати тільки при вимкненій апаратурі.
- 6.8. При появі будь-яких несправностей або запаху горілого слід повідомити відповідального за електрообладнання.
- 6.9. Після закінчення роботи необхідно привести в порядок робоче місце, ретельно вимити руки з милом, вимкнути електропостачання.

7. Охорона життя і здоров'я дітей при проведенні екскурсій, прогулянок.

- 7.1. Перед екскурсією вчителів необхідно відвідати і оглянути її об'єкт, вибрати місце для безпечного розміщення дітей.
- 7.2. До виходу на об'єкт учитель разом з представником адміністрації школи проводить інструктаж учнів з ТБ, правил дорожнього руху.
- 7.3. На об'єктах, якщо там працюють люди, учнів інструктує керівник або досвідчений працівник.
- 7.4. Екскурсію необхідно проводити за чітким планом, затвердженим керівником школи, дотримуючись часу (40–50 хв).

- 7.5. Не можна дозволяти учням під час екскурсії наближатись, торкатись окремих видів обладнання, транспортних засобів, загонів для свійських чи диких тварин.
- 7.6. Необхідно бути дуже уважним до сигналів, які подаються персоналом, не відволікати працівників своїми розмовами.
- 7.7. Не можна допускати порушення дисципліни з боку дітей, відлучення з місця екскурсії чи прогулянки, ігор, бешкетництва.
- 7.8. Важливо продумати організований відпочинок дітей після екскурсії і місце його проведення.
- 7.9. Шлях до місця екскурсії і повернення повинен бути найкоротшим, безпечним, з пунктами відпочинку, з мінімальною кількістю переходів через проїзні частини доріг.
- 7.10. З класом в 30 осіб вирушають 2 керівники, призначені директором чи заступником директора школи.
- 7.11. Перед виходом, після привалів, перед поверненням необхідно перерахувати дітей.
- 7.12. Колону дітей формують з урахуванням, що на початку і в кінці потрібно поставити пари найбільш дисциплінованих, уважних учнів.
- 7.13. Під час руху колони дорослі повинні знаходитись у голові і в кінці з сигнальними червоними прапорцями.
- 7.14. Екскурсійне обладнання ретельно продумується і відбирається, рівномірно розподіляється між дорослими і дітьми з умовою, що максимальна вага для дітей не повинна перевищувати 3 кг.
- 7.15. Забороняється збір дітьми невідомих плодів, ягід, грибів, рідкісних об'єктів природи; забороняється пити воду з відкритих джерел.
- 7.16. У випадку виникнення небезпечних ситуацій, захворювання або травмування дітей, екскурсія призупиняється, діти відводяться в безпечне місце, а потерпілому надається перша медична допомога, при необхідності його направляють у найближчий медичний пункт, повідомляють про випадок та стан дитини директора школи, батьків.
- 7.17. Передбачати надзвичайні ситуації, пов'язані із порушенням спокою громадського порядку, а також через сучасну ситуацію в Україні.